

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.143

DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.27-18>

БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА ЯК ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

BUDGET SECURITY AS AN IMPORTANT COMPONENT OF THE STATE FINANCIAL SECURITY

Західна О.Р.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансового менеджменту,
Львівський національний університет імені Івана Франка

Петик Л.О.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансового менеджменту,
Львівський національний університет імені Івана Франка

Гаврецька І.І.

студентка,
Львівський національний університет імені Івана Франка

Zakhidna Oksana

Ivan Franko National University of Lviv

Petyk Lyubov

Ivan Franko National University of Lviv

Havretska Iryna

Ivan Franko National University of Lviv

У статті досліджено сутність понять економічної, фінансової та бюджетної безпеки держави з метою поглиблення понятійного апарату економічної науки. Виділено основні теоретичні підходи до визначення поняття «фінансова безпека». Відображено структуру міжнародної безпеки і місця у ній бюджетної безпеки держави. Відповідно до затверджених на законодавчому рівні Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, розглянуто індикатори стану бюджетної безпеки, подано формули їх обчислення, проаналізовано стан кожного з індикаторів бюджетної безпеки держави за останні роки та на їх основі здійснено загальну оцінку стану бюджетної безпеки держави на сучасному етапі. Виділено основні проблеми та потенційно можливі ендогенні та екзогенні загрози бюджетній безпеці України. Подано шляхи подолання проблем завдяки використанню запропонованих пріоритетів зміцнення бюджетної політики.

Ключові слова: фінансова безпека, бюджетна безпека, індикатори стану бюджетної безпеки, бюджетна політика, екзогенні та ендогенні загрози бюджетній безпеці держави.

В статье исследована сущность понятий экономической, финансовой и бюджетной безопасности государства с целью углубления понятийного аппарата экономической науки. Выделены основные теоретические подходы к определению понятия «финансовая безопасность». Отображены структура международной безопасности и место в ней бюджетной безопасности государства. В соответствии с утвержденными на законодательном уровне Методическими рекомендациями по расчету уровня экономической безопасности Украины, рассмотрены индикаторы состояния бюджетной безопасности, даны формулы их вычисления, проанализировано состояние каждого из индикаторов бюджетной безопасности государства за последние годы и на их основе осуществлена общая оценка состояния бюджетной безопасности государства на современном этапе. Выделены основные проблемы и потенциально воз-

можные эндогенные и экзогенные угрозы бюджетной безопасности Украины. Поданы пути преодоления проблем благодаря использованию предложенных приоритетов укрепления бюджетной политики.

Ключевые слова: финансовая безопасность, бюджетная безопасность, индикаторы состояния бюджетной безопасности, бюджетная политика, экзогенные и эндогенные угрозы бюджетной безопасности государства.

In the context of globalization and economic turbulence, the issue of ensuring the security of the country as a whole is becoming increasingly important for Ukraine. The state of financial and in particular budgetary security has a significant impact on the state security. The implementation of economic policy is impossible without proper financial support and improvement of economic and financial security in the country. Ineffective fiscal policy stimulates negative processes in the functioning and development of the country's economy, which significantly affects the financial performance of businesses and citizens, and hence the level of macroeconomic parameters. Risks in the field of financial security of the state do not allow to ensure the required level of economic growth, hinder economic reform, negatively affect trade and foreign economic activity of Ukraine, create obstacles to improving the components of the economic system, in particular, the budget system. In the current crisis, Ukraine faces the task of creating a system of warning about the approaching state of financial danger, developing a system of measures aimed at ensuring the financial security of the state. The article examines the essence of the concepts of "security", "financial security", "economic security" and "budget security" in order to deepen the conceptual apparatus of economics. The main theoretical approaches to the definition of "financial security" are highlighted. To understand the impact of budget security on the financial security of the state, which in turn affects the security of higher levels, reflects the structure of international security and the place of budget the state security. The most important criteria of budget security of the state are allocated. In accordance with the Methodological recommendations approved at the legislative level for calculating the level of economic security of Ukraine, the indicators of the state of budget security and the formulas for their calculation are considered. The state of each of the budget security indicators is assessed and a conclusion is made about their impact on the financial security of the state. The main problems, existing and potentially exogenous and endogenous threats to Ukraine's budget security are highlighted. Based on the analysis, ways to overcome the problems through the use of the proposed priorities to strengthen fiscal policy are presented.

Key words: financial security, budgetary security, budget security indicators, budget policy, exogenous and endogenous threats to the state budget security.

Постановка проблеми. Із часом усе більшої актуальності в Україні набуває питання забезпечення безпеки діяльності не лише суб'єктів підприємництва, а й країни у цілому, що є порівняно новим і складним явищем для всіх суб'єктів економічних відносин. Підтримання відповідного рівня економічної безпеки та національних інтересів держави виступає найважливішою функцією держави, виконання якої покликане підвищувати її позиції на світовій арені. Основою стабільного функціонування національної економіки у цілому й фінансової системи зокрема є бюджетна система.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині питання фінансової безпеки держави та бюджетної безпеки, зокрема, набуває все більшої уваги. Дослідженням бюджетної безпеки держави займалися багато вчених, зокрема: Є. Бушмін, М. Каленський, С. Колодій, Л. Лисяк, І. Луніна, С. Лушин, І. Лютий, В. Мортіков, В. Опарін, В. Федосов, Ю. Харазішвілі, І. Чугунов, А. Чухно, С. Юрій та ін. Питання бюджетної безпеки як складника фінансової безпеки держави висвітлили З.С. Варналій, І.О. Данюк, В.М. Мельник та О.М. Савастеева. Проблеми бюджетної безпеки як складника бюджетної політики держави дослідили М.М. Петричко, Н.В. Корень, О.Я. Колесник, О.А. Музика-Стефанчук та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У сфері бюджетної без-

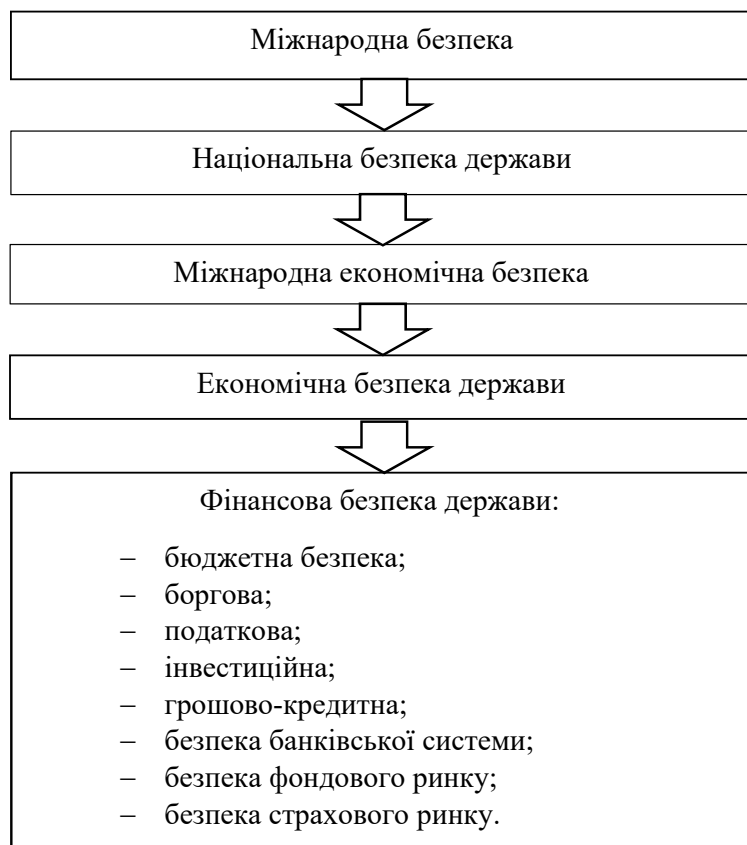
пеки держави як важливого складника фінансової безпеки здійснено багато теоретичних та практичних напрацювань. Проте варто зауважити, що в контексті сучасних економічних змін дане питання є недостатньо дослідженим і потребує подальшого аналізу.

Постановка завдання. Метою статті є розроблення теорії і методології бюджетної безпеки як важливого складника фінансової безпеки держави, а також об'єктивного явища і категорії макроекономіки; обґрунтування значущості її стану як чинника стабільного розвитку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У державних стандартах України, зокрема в ДСТУ 2293-99, термін «безпека» визначається як стан захищеності особи та суспільства від ризику зазнати шкоди [1].

У книзі В.А. Липканя «Безпекознавство» формулювання цього терміна подається так: «Безпека характеризує конкретний стан захищеності будь-якої держави і її можливість протистояти змінам умов функціонування як таким, які мають характер, що передбачається і/чи спонтанний. Безпека – це гарантована конституційними, законодавчими і практичними заходами захищеність і забезпеченість життєво важливих інтересів об'єкта від зовнішніх і внутрішніх загроз» [1].

Е.О. Човушян та М.А. Сидоров стверджують, що практично канонізованим у світовій науковій літературі є таке визначення: «Без-

Рис. 1. Місце бюджетної безпеки держави у системі міжнародної безпеки

Джерело: складено авторами на основі [5]

пека – стан захищеності кожної окремої особи і навколишнього середовища від надмірної небезпеки» [1].

Фінансова безпека держави – це ступінь захищеності фінансових інтересів держави, стан фінансової, грошово-кредитної, бюджетної, податкової, валютної, банківської, інвестиційної, митно-тарифної, розрахункової та фондової систем, що характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, спроможністю держави ефективно формувати та раціонально викорис-

товувати фінансові ресурси, достатні для задоволення її потреб, шляхом виконання зобов'язань і забезпечення соціально-економічного розвитку [2].

У сучасних умовах поняття «фінансова безпека» трактується як створення умов сталого, надійного функціонування фінансової системи країни, держави, регіону, які запобігають виникненню фінансової кризи, дефолту, деструкції фінансових потоків, збоїв у забезпеченні основних учасників економічної діяльності фінансовими ресурсами, порушенню стабільності грошового обігу.

Таким чином, фінансова безпека – це захищеність фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин; певний рівень незалежності, стабільності та стійкості фінансової системи країни в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізаційних чинників, що становлять загрозу фінансовій безпеці; здатність фінансової системи держави забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та стале економічне зростання.

Забезпечення фінансової безпеки, з одного боку, залежить від взаємозв'язку її складників, з іншого – від економічної безпеки, складовою частиною якої вона є. Порушення у цій системі створює загрозу економічній безпеці держави та призводить до негативних наслідків.

Економічна безпека – це спроможність національної економіки отримувати свій вільний, незалежний розвиток і утримувати стабільність громадянського суспільства та його інститутів, а також достатній оборонний потенціал країни за всіляких несприятливих умов і варіантів розвитку подій, здатність Української держави до захисту національних економічних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз [4].

Для розуміння впливу бюджетної безпеки на фінансову безпеку держави, яка, своєю чергою, впливає на безпеку вищих рівнів, важливим є

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «фінансова безпека»

Правовий підхід	Створення умов функціонування фінансової системи за яких: – фактично відсутня можливість спрямовувати фінансові потоки в не закріплені законодавчими нормативними актами сфери їх використання; – знижена до мінімуму можливість зловживання фінансовими ресурсами
Ресурсно-функціональний підхід	Захист фінансових інтересів господарюючих суб'єктів на всіх рівнях фінансових відносин
Статистичний підхід	Стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, інвестиційної, митно-тарифної і фондової систем, які характеризуються збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю попередити зовнішню фінансову експансію, забезпечити ефективне функціонування та зростання національної економічної системи

Джерело: складено на основі [3]

відображення структури міжнародної безпеки і місця у ній бюджетної безпеки держави.

Отже, система фінансової безпеки відіграє роль надсистеми, водночас вона є й підсистемою економічної безпеки держави (яка, своєю чергою, є складником національної безпеки держави та міжнародної економічної безпеки). Бюджетна безпека держави є складовою частиною фінансової безпеки (рис. 1).

Бюджетна безпека являє собою стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів.

До найважливіших критеріїв бюджетної безпеки можна віднести:

- забезпечення стійкості основних параметрів платіжно-розрахункової системи;
- реальність цілей бюджетної політики та її відповідність національним інтересам;
- розширення можливостей держави здійснювати зовнішню і внутрішню політику на основі забезпечення достатніми фінансовими ресурсами;
- найбільш оптимальне залучення та використання позикових коштів для фінансування бюджетних видатків;
- попередження порушення бюджетного законодавства з метою сприяння стійкому соціально-економічному розвитку держави [6].

Практична імплементація моніторингу економічної безпеки України бере свій початок у 2007 р., коли наказом Міністерства економіки України було затверджено методику розрахунку рівня економічної безпеки України. Методика базується на комплексному аналізі індикаторів економічної безпеки з виявленням потенційно можливих загроз економічній безпеці в Україні і застосовується Міністерством економіки для інтегральної оцінки рівня економічної безпеки країни у цілому по економіці та за окремими сферами діяльності [7].

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, виділяють шість блоків індикаторів для оцінки різних структурних складників фінансової безпеки держави. Так, бюджетна безпека визначається на основі чотирьох показників [8].

Множина індикаторів залежно від економічного змісту поділена на три типи:

Індикатор типу С є стимулятором, тобто наявний прямий зв'язок між показником-стимулятором та інтегральною оцінкою.

Індикатор типу В є дестимулятором, коли між показником-дестимулятором та інтегральною оцінкою наявний зворотний зв'язок.

Найбільш поширеним серед множини індикаторів є змішаний тип А, який до певного значення показника є стимулятором, а в разі подальшого збільшення перетворюється на дестимулятор складника/субіндексу стану економічної безпеки [8].

Отже, для оцінювання рівня бюджетної безпеки (як головного складника фінансової безпеки держави) на основі Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [8] використовуються такі індикатори:

1. Індикатор І1, який характеризує відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП (%).

2. Індикатор І2 – дефіцит/профіцит бюджетних та позабюджетних фондів сектору загальнодержавного управління (% до ВВП), який обраховується за такою формулою:

$$\frac{\text{обслуговування державного боргу} + \text{погашення державного боргу}}{\text{доходи державного бюджету}} \times 100$$

3. Індикатор І3 – рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет (%), який обчислюється як відношення доходів зведеного бюджету до обсягу ВВП держави.

4. Індикатор І4 – відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування та погашення державного боргу до доходів державного бюджету (%).

Формула розрахунку:

$$\frac{\text{обслуговування державного боргу} + \text{погашення державного боргу}}{\text{доходи державного бюджету}} \times 100$$

Найважливішим індикатором бюджетної безпеки держави є рівень бюджетного дефіциту, тому однією з основних загроз є перевищення реального бюджетного дефіциту над запланованим. Даний показник дає можливість оцінити фінансову позицію держави, а також вплив бюджетно-податкової політики на обсяги внутрішнього попиту, стан платіжного балансу і грошово-кредитної системи.

Оцінивши співвідношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП, можна спостерігати, що до 2020 р. дефіцит державного бюджету у відсотках до ВВП перебував у межах норми (менше 3%) (рис. 2).

Однак наявність дефіциту завжди є негативним явищем для економіки країни, зокрема й для фінансової безпеки, оскільки таке явище посилює вплив інших загроз для економіки України, порушуючи її стабільність.

Показник протягом досліджуваного періоду має від'ємне значення, тобто спостерігається дефіцит державного бюджету. Оптимальним вважається значення цього показника на рівні 3%, а перевищення 10% свідчить про критичний стан державного бюджету. За аналізований період значення показника коливаються від оптимального до небезпечного стану, що свідчить про значну незбалансованість державних фінансів країни. Однак за останні п'ять років прослідковується позитивна тенденція, і стан індикатора має оптимальне значення, тобто бюджетний дефіцит знизився (табл. 2).

Нижньою межею даного показника є значення -3, а верхньою – 5, тобто перевищення цих значень свідчить про критичний стан індикатора, а оптимальний стан індикатора знаходиться у межах 0%. Значення даного показника

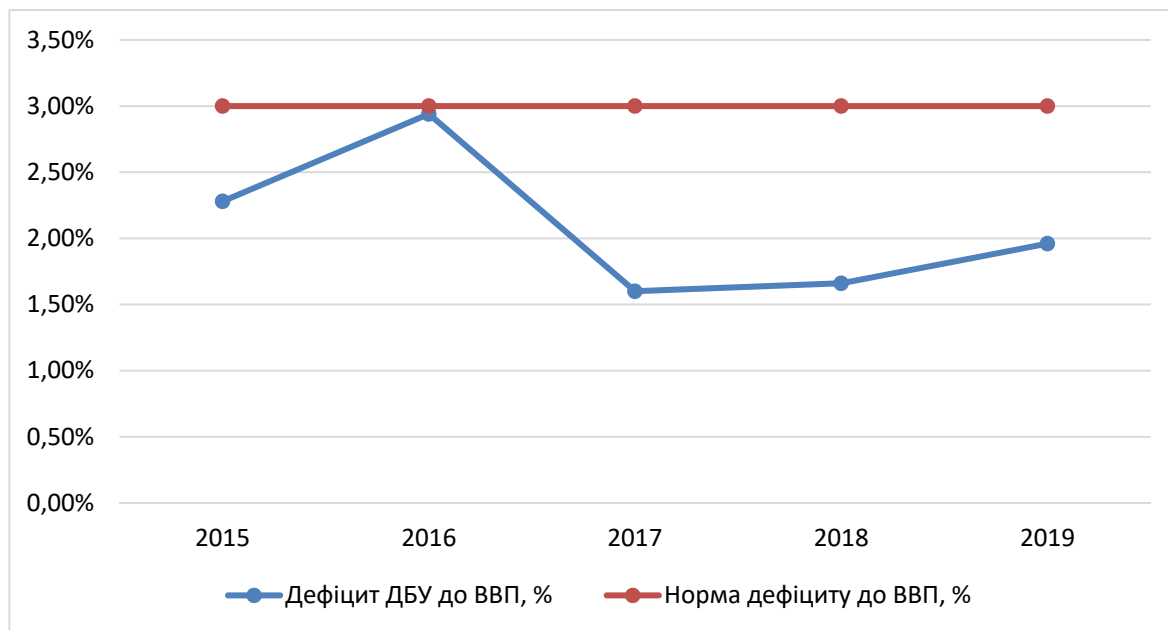

Рис. 2. Співвідношення дефіциту/профіциту державного бюджету у відсотках до ВВП за 2015–2019 рр.

Джерело: побудовано на основі [9]

Таблиця 2

Відношення дефіциту/профіциту державного бюджету України до ВВП, %

Рік	Дефіцит державного бюджету, млн грн	ВВП, млн грн	Показник, %	Стан індикатора
2010	-64265,5	1082569	-5,94	Незадовільний
2011	-23557,6	1316600	-1,79	Оптимальний
2012	-53445,2	1408889	-3,79	Задовільний
2013	-64707,6	1454931	-4,45	Задовільний
2014	-78052,8	1566728	-4,98	Задовільний
2015	-45167,5	1979458	-2,28	Оптимальний
2016	-70262,1	2383182	-2,94	Оптимальний
2017	-47849,6	2982920	-1,60	Оптимальний
2018	-59247,9	3558706	-1,66	Оптимальний
2019	-78049,5	3974564	-1,96	Оптимальний

Джерело: розраховано авторами на основі [8; 9]

Таблиця 3

Частка дефіциту бюджетних та позабюджетних фондів сектору загальнодержавного управління у ВВП у 2015–2019 рр.

Роки	Дефіцит сектору загальнодержавного управління, млн грн	Дефіцит зведеного бюджету, млн грн	ВВП, млн грн	Показник, %	Стан індикатора
2015	-33168,8	-30898,2	1979458	-0,11%	Задовільний
2016	-51668,8	-54682,6	2383182	0,13%	Задовільний
2017	-41289,8	-42093,8	2982920	0,27%	Задовільний
2018	-75118,8	-67788,5	3558706	-0,21%	Задовільний
2019	-84515,9	-84316,4	3974564	0	Оптимальний

Джерело: розраховано авторами на основі [8–11]

протягом 2015–2019 рр. коливається несуттєво і перебуває у задовільному стані. Це свідчить про те, що бюджетна політика у секторі загальнодержавного управління є виваженою (табл. 3).

Наступним індикатором бюджетної безпеки є рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет. Даний показник відображає обсяг фінансових ресурсів держави, які перерозподіляються через систему державних фінансів, і свідчить про рівень централізації фінансової системи держави.

Перевищення даного показника 37% і падіння його нижче 18% свідчить про критичний стан індикатора. Оптимальним значенням індикатора є діапазон 25–28%. Стан індикатора протягом 2015–2019 рр. коливається від небезпечного до незадовільного стану. Із цього можна зробити висновок про те, що державна політика щодо перерозподілу ВВП є неефективною (табл. 4).

Перерозподіл ВВП має бути оптимальним і суспільно ефективним. Тобто існує гранична межа, перевищення якої негативно впливає на ділову активність суб'єктів господарювання, спричиняє скорочення їхніх фінансових можливостей до відтворення виробництва, зростання масштабів ухилення від сплати податків, погіршення інвестиційного клімату, що, своєю чергою, призведе до зниження темпів економічного розвитку.

Оптимальне значення цього індикатора знаходиться у межах 6%, а про критичний стан свідчить перевищення межі 16%. Із таблиці видно, що у доходах державного бюджету України має місце дуже велика частка боргових зобов'язань, тобто стан індикатора постійно значно перевищує критичний рівень (табл. 5).

Якщо порівнювати даний індикатор із попередніми індикаторами стану бюджетної безпеки держави, то можна зробити висновок, що саме він несе найбільшу загрозу для бюджетної безпеки держави, що, своєю чергою, негативно впливає на стан фінансової безпеки країни у цілому.

За наявності негативного впливу чинників відбувається формування потенційно можливих або реальних загроз, які породжують фінансово-економічні проблеми.

Ураховуючи різноманітні види загроз бюджетній безпеці держави, їх можна згрупувати на екзогенні (зовнішні) та ендогенні (внутрішні).

Можна виділити такі основні проблеми, наявні та потенційно можливі екзогенні загрози бюджетній безпеці України:

- залежність внутрішніх бюджетно-фінансових процесів від стану світового фондового ринку;
- неефективність світових фінансових інститутів та неспроможність регулювати несприятливі фінансові процеси на світовому фінансовому ринку;

Таблиця 4

Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет у 2015–2019 рр.

Роки	Доходи зведеного бюджету, млн грн	ВВП, млн грн	Показник, %	Стан індикатора
2015	652031,0	1979458	32,94%	Незадовільний
2016	782748,5	2383182	32,84%	Незадовільний
2017	1016788,3	2982920	34,09%	Небезпечний
2018	1184278,1	3558706	33,28%	Небезпечний
2019	1289779,8	3974564	32,45%	Незадовільний

Джерело: розраховано авторами на основі [8–11]

Таблиця 5

Відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування та погашення державного боргу до доходів державного бюджету в 2015–2019 рр.

Роки	Обслуговування державного боргу, млн грн	Погашення державного боргу, млн грн	Доходи державного бюджету, млн грн	Показник, %	Стан індикатора
2015	84505,4	416585,5	534694,8	93,7	Абсолютно небезпечний
2016	95794,2	111410,0	616274,8	33,6	Абсолютно небезпечний
2017	110456,1	363501,3	793265,0	59,7	Абсолютно небезпечний
2018	115431,2	234467,8	928108,3	37,7	Абсолютно небезпечний
2019	119247,6	345212,6	998278,9	46,5	Абсолютно небезпечний

Джерело: розраховано авторами на основі [8–11]

– зростання транснаціональних корпорацій та іноземних інвесторів у національній економіці;

– залежність від іноземних кредитів та перевищення критичного рівня зовнішнього боргу;

– інтернаціоналізація світового господарства, відкритість та залежність національної економіки;

– світові економічні кризи;

– зміна умов зовнішньої торгівлі та кон'юнктури світових цін [12].

До ендегенних загроз бюджетній безпеці належать:

– невиконання юридичними особами-резидентами зобов'язань за іноземними кредитами, одержаними під гарантії органів місцевого управління;

– недосконалість нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу;

– несвоєчасне ухвалення державного бюджету України та затвердження звітів щодо його виконання;

– прорахунки в бюджетному плануванні;

– непрозорість видатків державного і місцевих бюджетів;

– нестабільність надходжень доходів до бюджету;

– недостатнє або несвоєчасне наповнення джерел покриття бюджетного дефіциту;

– незаконне та неефективне використання бюджетних коштів;

– неефективність системи контролю над надходженнями і витратами бюджетних коштів;

– бюджетна розбалансованість;

– недосконалість системи обліку і виконання бюджетів;

– проблеми міжбюджетних відносин і фінансового вирівнювання;

– надмірний рівень дефіциту державного бюджету та недостатнє і несвоєчасне наповнення джерел його покриття [12; 13].

Висновки. Отже, якщо брати до уваги незадовільний рівень фінансової і, зокрема, бюджетної безпеки держави, можна зробити висновок про те, що існує велика потреба в удосконаленні її основних індикаторів.

Потребують значного контролю рівень бюджетного дефіциту та рівень доходів держави. Зокрема, ураховуючи результати аналізу показників індикаторів стану бюджетної безпеки, найбільшої уваги потребує процес погашення державного боргу країни, особливо в сучасних умовах посилення кризових процесів у зв'язку з негативним впливом на всі сфери економіки пандемії коронавірусу. Ураховуючи значний розрив між обсягами державних запозичень та платежів із погашення державного боргу, можна стверджувати, що в майбутньому боргове навантаження на державний бюджет України лише посилюватиметься та негативно вплине на боргову, бюджетну, а отже, і фінансову безпеку країни у цілому.

Позбутися проблем у сфері бюджетної безпеки можна шляхом оптимізації структури державного боргу у частині співвідношення між короткостроковими та довгостроковими запозиченнями, підвищення ефективності управління державним боргом, недопущення формування «прихованого» дефіциту державного бюджету та непрогнозованого зростання державного боргу, вдосконалення нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу, підвищення ефективності системи контролю над надходженнями і витратами бюджетних коштів, а також удосконалення системи обліку і виконання бюджетів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Заплатинський В.М. Логіко-детермінантні підходи до розуміння поняття «безпека». *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2012. № 5. С. 90–97.

2. Оспіщева В.І. Фінанси: Курс для фінансистів : навчальний посібник / за ред. В.І. Оспіщева. Київ, 2008.

3. Нешко Р. Фінансова безпека держави та методика її оцінки. *Економіко-правова парадигма розвитку сучасного суспільства*. 2016. № 2.

4. Концепція економічної безпеки України / Ін-т економ. прогнозування ; кер. проєкту В.М. Геєць. Київ : Логос, 1999. С. 56.

5. Ермошенко М.М., Горячева К.С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : монографія. Київ, 2010.

6. Зверук Л.А., Білик О.Г. Бюджетна безпека як важливий пріоритет розвитку бюджетної системи України. *Інтернаука*. 2017. № 2 (2). С. 35–39.

7. Рудик Н.В. Фінансова безпека в системі управління державними фінансами. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. С. 128–133.

8. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/218014_218079 (дата звернення: 03.11.2020).

9. Міністерство фінансів України : офіційний вебсайт. URL: <https://minfin.com.ua> (дата звернення: 03.11.2020).

10. Державна служба статистики України : офіційний вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 03.11.2020).

11. Державна казначейська служба України : офіційний вебсайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua> (дата звернення: 03.11.2020).
12. Проказюк О.В. Бюджетна безпека держави: сутність та основні загрози. *Фінансовий простір*. 2016. № 3 (23). С. 39–45.
13. Ладюк О.Д. Фінансова безпека: характеристика складників. *Ефективна економіка*. 2016. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_11_59. (дата звернення: 03.11.2020).

REFERENCES:

1. Zaplatyns'kyi V.M. (2012) Lohiko-determinantni pidkhody do rozuminnya ponyattya "bezpeka" [Logical-determinant approaches to understanding the concept of "security"]. *Bulletin of Kamyanets-Podilsky National University named after Ivan Ogiienko [Physical education, sports and human health]*, pp. 90–97.
2. Ospishcheva V.I. (2008) *Finansy: Kurs dlya finansystiv* [Finance: A course for financiers]. Kyiv: Znannya. (in Ukrainian)
3. Neshko R., Matviychuk V. (2016) Finansova bezpeka derzhavy ta metodyka yiyi otsinky [Financial security of the state and methods of its assessment]. *Ekonomiko-pravova paradyhma rozvytku suchasnoho suspil'stva (electronic journal)*, no. 2.
4. Kontsepsiya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny [The concept of economic security of Ukraine]. Institute of Economics and Forecasting; Project Manager Heyets' V.M. Lohos. 1999. P. 56.
5. Yermoshenko M.M., Goryacheva K.S. (2010) Finansova skladova ekonomichnoyi bezpeky: derzhava i pidpryyemstvo [The financial component of economic security: the state and the enterprise]. National Academy of Management. Scientific monograph. Kyiv.
6. Zveruk L.A., Bilyk O.G. (2017) Byudzhetna bezpeka yak vazhlyvyi priorytet rozvytku byudzhetnoyi systemy Ukrayiny [Budget security as an important priority for the development of the budget system of Ukraine]. *Internauka (International scientific journal)*, vol. 2, no. 2, pp. 35–39.
7. Rudyk N.V. (2014) Finansova bezpeka v systemi upravlinnya derzhavnymy finansamy [Financial security in the public financial management system]. *Scientific Bulletin of Kherson State University (electronic journal)*, vol. 4, no. 5, pp.128–133.
8. Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrayiny [Approval of the Methodological Recommendations on Computation of the Economic Security Level in Ukraine]: Order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine from 29.10.2013 No 1277. Available at: https://zakononline.com.ua/documents/show/218014_218079 (accessed 03 November 2020).
9. Ministerstvo finansiv Ukrainy [The Ministry of Finance of Ukraine]: Available at: <https://minfin.com.ua> (accessed 03 November 2020).
10. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [The State Statistics Service of Ukraine]: Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 03 November 2020).
11. Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy [The State Treasury Service of Ukraine]: Available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua> (accessed 03 November 2020).
12. Prokazyuk O.V. (2016) Byudzhetna bezpeka derzhavy: sutnist' ta osnovni zahrozy [Budget security of the state: essence and main threats]. *Finansovyy prostir [Financial space] (electronic journal)*, vol. 23, no. 3, pp. 39–45.
13. Ladyuk O.D. (2016) Finansova bezpeka: kharakterystyka skladnykiv [Financial security: characteristics of components]. *Efektivna ekonomika [Efficient economy] (electronic journal)*, no. 11. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_11_59 (accessed 03 November 2020).